

CONSTANTIN D. MATASĂ

1878—1971

La 3 noiembrie 1971 s-a stins din viață Constantin D. Matasă, fiu al meleagurilor Neamțului și director-fondator al Muzeului arheologic din Piatra Neamț. Născut la 20 ianuarie 1878 în satul Răpciuni, comuna Hangu (jud. Neamț), Constantin Matasă a dovedit din tinerețe o neostenită sete de cunoaștere, ca și o continuă și neslăbită dragoste de ținutul natal. De altfel, iubirea față de locurile unde s-a născut l-a făcut, deși nu avea o formație de specialitate — fiind preot —, să se dedice cea mai mare parte a vieții nobilei misiuni de cunoaștere a trecutului acestor locuri, fiind și inițiatorul muzeului nostru.

Om de cultură cu o solidă educație umanistă, C. Matasă a început prin a populariza frumusețile județului nostru, cărora le-a dedicat numeroase articole și studii, de la *Călăuza județului Neamț* (1929) și pînă la *Prin Moldova de sub munte* (1965). Apoi, a trecut — consacîndu-i mulți ani — la studierea toponimiei meleagurilor nemțene, reușind ca — prin coroborarea cu datele oferite de documentele medievale, să sintetizeze cea mai mare parte a cercetărilor sale în cunoscuta lucrare *Cîmpul lui Dragoș* (1943). Nu trebuie uitat și alt tărîm unde s-au exercitat și consacrat talentul și cunoștințele lui Constantin Matasă — cel al literaturii —, dînd bogate pagini de frumoasă limbă moldovenească prin romanele istorice *Movila Haiducului* (1938) și *Palatul Cnejilor* (1935).

Dar domeniul unde s-a afirmat cel mai puternic personalitatea lui Constantin D. Matasă, a fost cel al arheologiei. În neobositele sale călătorii pe minunatele plaiuri nemțene, a depistat numeroase așezări străvechi care i-au atras atenția și l-au îndreptat spre o nouă și studioasă preocupare. A început prin a solicita sprijinul specialiștilor, profesorii I. Andrieșescu, Radu Vulpe și Vladimir Dumitrescu fiind printre primii care au răspuns apelului său. De altfel, R. și Ecaterina Vulpe, Vladimir și Hortensia Dumitrescu au inițiat, din anul 1935, primele săpături arheologice în județul Neamț.

Materialele strinse de C. Matasă prin donații sau în urma perieghazelor, sondajelor și săpăturilor, au constituit nucleul actualului muzeu, instalat la început într-o clădire construită tot prin grija și străduințele sale („Casa națională din Piatra Neamț”). După ce în anul 1947, Muzeul arheologic a fost preluat de către stat, activitatea acestei instituții s-a amplificat și diversificat. S-au continuat pe o scară tot mai mare săpăturile arheologice, s-a extins și modernizat expoziția — muzeul primind o nouă clădire în anul 1960—

s-a trecut la conservarea și restaurarea științifică a vestigiilor recuperate, s-au organizat colecțiile de artă și de științe naturale, s-a lărgit gama acțiunilor legate de popularizarea și valorificarea științifică a cercetărilor, muncă încununată de apariția, în anul 1969, a unei publicații proprii a muzeului — *Memoria Antiquitatis*.

De numele lui Constantin Matasă se leagă primele cercetări dintr-o serie largă de stațiuni arheologice, care de multe ori reprezintă puncte de referință pentru toată istoria antică a țării noastre. Astfel, întemeietorul Muzeului arheologic din Piatra Neamț a descoperit și, în multe cazuri, a întreprins personal săpături la: Traian (Dealul Fintinilor și Dealul Viei), Calu — Piatra Șoimului, Frumușica — Bodești, Trudești — Ghigoiești, Pometea — Țirgu Neamț, Mătăhuia — Dobreni, Costișa, Dealul Varniței — Cindești, Țirpești, Podei — Țirgu Ocna, Văleni, Cozla, Curtea Domnească, Bîtea Doamnei, Critei, Lutărie, Dărmănești și Izvoare — din orașul Piatra Neamț — ș.a.m.d.

Activitatea sa prodigioasă s-a bucurat de sprijinul și aprecierea continuă a partidului și statului socialist, care l-au distins cu „Medalia Muncii“ (1955), „Ordinul Muncii“, cl. II (1957), „Medalia a XX-a Aniversare a Eliberării patriei de sub jugul fascist“ (1964) și „Ordinul Meritul Cultural“, cl. III (1967).

Animat de o nețărmurită dragoste față de valorile trecutului acestui ținut în care și-a trăit întreaga sa viață, Constantin D. Matasă a lucrat pînă în ultimele zile ale sale, cu aceeași neostenită putere și pricepere de muncă.

Tradiționalele cușinte strămoșești *Sit tibi terra levis!* nu exprimă decît foarte puțin din sentimentele de admirație și recunoștință pe care toți cei care l-au cunoscut și au lucrat împreună cu cel care a fost Constantin D. Matasă, le-au nutrit și le vor păstra mereu față de acest pionier al arheologiei românești și ctitor al muzeului nostru.

BIBLIOGRAFIE ȘTIINȚIFICĂ SELECTIVĂ

1. *Cercetări din preistoria județului Neamț*, în *BCMI*, 97, 1938 (1940), București.
2. *Deux stations à céramique peinte de Moldavie*, în *Dacia*, VII—VIII, 1937—1940 (1941), p. 69—84.
3. *Frumușica. Village préhistorique à céramique peinte dans la Moldavie du Nord*, București, 1946, 171 p.
4. *Șantierul arheologic Piatra Neamț*, în *SCIV*, 6, 1955, 3—4, p. 819—842.
5. *Descoperiri arheologice în raionul Piatra Neamț*, în *Materiale*, V, 1959, p. 723—734.
6. *Săpăturile de la Piatra Neamț*, în *Materiale*, VII, 1961, p. 339—349 (în colaborare).
7. *Așezarea eneolitică Cucuteni B de la Podei — Tg. Ocna*, în *ArhMold*, II—III, 1964, p. 11—66.
8. *Importanța toponimiei în cunoașterea trecutului*, în *Carpica*, I, 1968, p. 261—264.
9. *Istoricul Muzeului arheologic din Piatra Neamț*, în *Mem.Antiq*, I, 1969, p. 399—404.
10. *Date noi cu privire la circulația monetară în Moldova (secolul al XVI-lea)*, în *ArhMold*, VII, 1972, p. 369—376 (în colaborare).